

19. Can. XL. Non oportet eum, qui est sacratus, vel Clericus, sine canonicis litteris iter ingredi.

Isidorus Mercator duabus vocibus auget, vel etiam laicus, que tamen neque in Græco exemplari, neque in Dionysiana versione leguntur. Sed tamen habentur in Canonum Codice perantiquo Romanæ Ecclesiæ, quem edidit in lucem Quesnelius noster alta vir eruditionis. Canonice litteræ, alias formate, alias pacificæ, alias Ecclesiasticæ, alias communicatoriæ vocantur: de quibus peculiarem edidi ad secundum sæculum Dissertationem 7. Huc etiam spectat, qui proxime sequitur

Can. XLI. Non oportet eos, qui sunt sacrati vel clerici, sine iussu Episcopi iter ingredi.

20. Can. XLVIII. Oportet eos, qui illuminantur, post baptismum inungi supercælesti charismate, & esse regni Christi participes.

Duplex solebat olim, uti & nunc, in baptisate unctio adhiberi. Præcedebat enim baptismum prima unctio ex oleo Catechumenorum. Sequebatur vero baptismum unctio chrismatis, cujus meminere Clemens Papa lib. 3. constit. Apost. cap. 16. & 17. Dionysius Eccl. hierarch. cap. 2. Tertullianus l. 1. de Baptismo cap. 7. dicens: Exinde de lavacro egressi perungimur. Justinus Mar. quest. 187. Cyprianus epist. 70. ad Januarium, Cyrillus Hierosol. Catech. mystag. 2. & 3. Ambrosius lib. 1. de Sacram. cap. 7. Augustinus serm. 106. de temp. Concilium Arausicanum primum can. 1. Circumfertur Fabiani Pape nomine secunda epistola; sed eam peritiores, aliaque eidem adscriptas, suppositionis conarguunt. Memorat Optatus l. 2. contra Parmenianum, vitream charismatis sacri ampullam e sublimi in subjecta saxa projectam a Donatistis, servatam per miraculum fuisse intactam. Unctio porro ex oleo catechumenorum, que baptismum præmittitur, fiebat quidem apud Latinos in vertice capitis & in pectore baptizandi, ut ex Ambrosio notat Pamelius ad lib. Tertulliani de baptisno initio libri, vel etiam in pectore & in scapulis, ut habet liber Theodulpi Aurelianensis de ordine baptisni cap. 10. At vero apud Græcos unctio ista fiebat a Sacerdote per totum ejus, qui baptizandus erat, corpus. Hoc enim diserte tradunt Dionysius Eccl. hier. cap. 2. Cyrillus catech. mystag. 2. & Chrysostomus homil. 6. in epist. ad Colossenses. Quæ causa fuit, ut canon sanctus Presbyter, cui demandatum fuerat baptizandi officium, sibi metuens ex libidinis sensu, quo invitatus tamen omnique conatu renitens afficiebatur, quando feminas in baptisni procinctu oleo perungebat, fugam in desertum capessiverit; unde tamen revocatus est sancto sibi apparente Joanne Baptista, & concupiscentiæ affectum ab eo resecante; adeo ut Perficanam feminam insignis pulcritudinis, cujus præsertim formidine se fuga subtraxerat, sine ullo libidinis sensu, & sine ulla sexus advertentia, statim a regressu unxerit & baptizaverit, ut refert Joannes Moschus cap. 3. Prati spiritualis. Obviam tamen ibatur oculorum illecebris, interpositis per Diakonissas oppansis linteis, ut scribit Theophilus Rainaldus tract. de vitæ clericorum cum feminis conversatione. Illa vero unctio admonerantur novi Christiani, ut tanquam athletæ paratos se exhiberent ad constanter & fideliter decertandum, juxta illud monitum Ecclesiastici 2. Filii accedens ad servitum Dei, sta in justitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem.

21. Can. VLIX. Non oportet in Quadragesima panem offerre, nisi Sabbato & solis Dominicis.

Similiter Synodus in Trullo dicta Quinifexta can. 52. constituit, ut tota Quadragesima, exceptis Sabbatis & Dominicis, & festo Annunciationis, non alia celebretur liturgia nisi præsanctificatorum προηγιασµένων, quæ ibi Balsamon interpretatur oblationem sacrificii diebus antea dictis celebrari; quemadmodum mos est apud Latinos magnæ Pasceves die, quo ad altare consumitur a Sacerdote hostia adorabilis pridie consecrata. Idemque Trullanus hanc subjungit rationem, quia sacrificium indicium est solemnæ lætitiæ, ideoque minime conveniens mœstitiæ jejuniis & penitentia. Nonnulli tamen de Eulogio, non de Sacrificio canonem istum 49. exponi malunt, conjicientes ideo in Quadragesima eulogias panis prohiberi, ne per earum comestionem rigor solvatur jejunii, exceptis Sabbatis & Dominicis, quibus apud Græcos jejunare nefas erat. Verum, esse potius de pane Eucharistico intellectum canonem, tum alia suadent argumenta, tum illud, quod sumitur ex Ecclesiastico verbo προσφειν, quo utitur. Similiter enim Ni-

canus can. 14. negat, Diaconos potestatem habere το προσφειν, sed solos Sacerdotes id posse. Similiter Nicænus can. 12. eos, qui in penitentium ordine versabantur, qui ούσαν, id est, consistentia dicebantur, solaque privabantur Eucharistica communione, dixit ναυαίς προσφειν, communicare circa Divini Altaris oblationem ac sacrificium. Laodicensis item can. 57. non permittit in privatis ædibus sacra offerri mysteria, & δει εν τῶν οικῶν προσφειν γινώσκειν παρά τοῦ ἐπισκόπου, non oportere in domibus sacras fieri ab Episcopis oblationes: ut alia pleraque sanctorum Patrum veteris Ecclesiæ significationis testimonia pro ipso Sacrificio prætermittam. Refert Socrates lib. 5. cap. 22. & Sozomenus lib. 7. cap. 19. divina in omnibus Ecclesiis celebrari mysteria Sabbatis, præterquam Romæ & Alexandria. Cujus rei causa saltem quoad solam Romanam Ecclesiam hæc verisimilior erat: quia Romani Sabbatis per annum jejunabant, ut perspicuum fit ex Innocentii Papæ epist. ad Decentium Eugubii Episcopum cap. 4. & Hieronymi ad Lucinium, & Augustini epist. 86. ad Casulanum, & ejusdem epist. 118. ad Januarium. Itaque Synaxium, quæ Latine collectæ dicebantur, quædam instituta solum erant ad audiendum Dei verbum & fundendas preces, aliæ vero præterea ad sacratissimum & incrementum Sacrificium Deo offerendum. Quod etiam præallegato Socratis loco astruitur, ubi refert fieri Alexandria Synaxes δὴ καὶ τῶν μυστηρίων τελετῶν, absque mysteriorum oblatione.

22. Can. L. Non oportet in Quadragesima postrema septimana quinta feria jejunium solvere, & totam Quadragesimam injuria afficere; sed oportet totam Quadragesimam jejunare aridis vescentibus. Græce Ἐποψαυδίας. Xerophagiam, quæ hic præcipitur, describit Tertullianus lib. 1. adverb. Psychicos his verbis: Xerophagiam observamus, secantes cibum ab omni carne, & jumentis, & vidioribus quibuscunque pomis, ne quid vinositatis edamus, vel potemus.

Ejusmodi etiam Xerophagiam in jejuniis Græci aliqua ex parte observant, apud quos vigere a cunctis piscibus abstinentiam testatur Balsamon, quos Tertullianus sub nomine omnis carnis comprehendit. Armeni quoque schismatici, & Eutychetis sectarii non solum ab omni carne animalium terrestrium & aquaticorum, a lacticiis & ovis, sed etiam a vino & oleo abstinent, ut testantur plerique qui regiones illas nostris diebus peragrarunt. Docet præterea Balsamon ad Apostolorum can. 69. servari quoque a Græcis Xerophagiam jejunium non in sola Quadragesima, sed omnibus anni quartis & sextis feriis, adeo ut nec cum agrotantibus dispensetur, etiam in mortis confinio, nisi circa pisces.

23. Quod vero attinet ab Sabbatorum dies, Græci ceterique Orientales nefas ducunt in illis jejunare, ducta consuetudine ab ipsis Ecclesiæ primordiis, sive intra, sive extra Quadragesimam occurrant. Canon Apostolorum 66. decernit: Si quis clericus invenitur sive Dominico die, sive Sabbato jejunans, uno solo excepto Sabbato (eo scilicet Sabbato quod est festi Paschalis pervigilium) deponatur: si vero laicus, excommunicetur. Canon item Apostolorum 69. præcipit Quadragesimæ omniumque quartarum & sextarum feriarum per annum jejunia. Ignatius Apostolorum discipulus & germen inclytum, in epist. ad Philippenses, post districtè commendatum quadragesimale jejunium, necnon feriarum quartæ & sextæ per totum anni decursum, hoc demum adjungit; eos qui Sabbatis jejunant, uno solo excepto (quod est pridie Paschatis) esse Christianicidas. Petrus Alexandrinus can. 15. Jejunium quartæ feriæ ideo præcipi refert, quia eo die consilium initum fuit de capiendo & occidendo Christo; sextæ autem, quia eo die Christus crucem & mortem subiit. Causa vero cur Orientales jejunium Sabbati tantopere averterentur, ista fuit: quia jam inde ab Apostolorum tempore hæresis oborta erat profitescentes Hebræorum Deum, qui mundum hunc visibilem condidit, legemque Moysi dedit, esse malum, omniumque malorum fontem ac principium; atque in ejus odium Sabbatis jejunabant; quos ille dies suo cultu destinarat. Istius hæresis auctor fuit Simon magus; eamque discipuli ejus Menander, Basilides, Saturninus, Cerinthus, Carpocrates pro viribus propagarunt. His successit Cerdon, Cerdoni Marcion: quibus se Manichæi duorum principiorum prorsus inter se contrariis assertores adjunxere. De quibus omnibus videndus Irenæus lib. 1. cap. 20. & seqq. & Epiphanius hæres. 21. & sequentibus. Refert Augustinus epist. ad Casulanum 86. in Ecclesiis Orientalibus non jejunari quidem Sabbatis: in Occidentalibus autem ritus esse diversos, tum inter Ecclesias Africanas, tum inter ipsas quoque Italianas: Romæ quippe districtè jejunari, sed non Medio-

lani:

lani: seque cum hac de re Ambrosium consulisset, istud ab illo sapientissimum retulisse responsum: Quid possum hic docere amplius quam quod ipse facio? Quando hic sum, non jejunio Sabbato; quando Roma sum, jejunio Sabbato. Et ad quancumque Ecclesiam veneritis, ejus morem servate, si pari scandalum non vultis, aut facere. Eadem repetit idem Augustinus epist. 118. ad Januarium.

24. At in Gallia Concilium Agathense can. 8. & Aurelianense quartum can. 2. Sabbatis jejunari præcipiunt. Eademque in Hispania servari testatur Hieronymus ad Lucilium Boticum: Innocentius primus epist. ad Decentium Episcopum Eugubinum cap. 4. Et hoc addit, causam, cur Græci censet jejunandum esse Sabbato in pervigilio Paschæ, cum tamen reliquis anni Sabbatis jejunare nefas ducerent, valere nihilominus in reliquis totius anni Sabbatis: memoriam nimirum Dominicæ sepulture ac triduanæ mortis. Quandoquidem profertur ipsi Græci festum Dominicæ resurrectionis gaudium, non solum ipso die Paschatis, sed omnibus etiam anni Dominicis diebus celebrandum esse, adeo ut ob hujus mysterii memoriam nec jejunare, nec genua flexere permittant. Pari quoque ratione conveniens esse Sabbatis jejunare toto anno occurrentibus, ad piam recollectionem Christi mortis & sepulture memoriam. Hoc pertinet c. placuit & c. Sabbato, de sacr. dist. 3. Feriis pariter totius anni quartis, solemnia fuisse Græcis & Orientalibus jejunia in venerationem Dominicæ passionis, liquet ex epist. Ignatii ad Philippenses, & ex can. 15. Petri Alexandrini. Et ex can. 69. Apostolorum: ex Clemente Alexandrino lib. 7. Stromatum, ejusque discipulo Origene homil. 10. in Levit. Ceterum apud Latinos pro feria quarta, quæ non jejunabant, assumptum fuit multis locis jejunium Sabbatorum. Locus autem hic Ambrosii lib. de Elia & jejunio, cap. 19. Quadragesima tota præterquam Sabbatis & Dominicis diebus jejunatur, intelligendus est de privato ritu Ecclesiæ Mediolanensis, cui præerat; & cui concionabatur Ambrosius. Innocentius quoque loco citato testatur singulis pro anni decursum sextis feriis jejunium in Ecclesiis celebrari ob memoriam Dominicæ passionis & mortis, quæ contigere feria sexta biduo ante Paschalem solemnitate.

25. Can. LI. Martyrum festa celebrari vetat in Quadragesima, nisi Sabbatis & Dominicis. Ratio eadem est, quæ prohibiti eidem diebus Sacrificii superius can. 49. quia non est conveniens cum lætæ & penitentia lætitiæ publica: quæ etiam de causa qui sequitur can. 52. inhibet nuptias & natalitia per Quadragesimam.

26. Can. LIV. Quod non oportet sacros & clericos in nuptiis vel in conviviis aliqua spectacula contemplari; sed priusquam ingrediantur thymelici, surgere & secedere. Concilium generale Lateranense sub Innocentio III. ex quo desumptum est c. clericis officia, de vita & honest. cleric. sic edicit: Clerici nimis, jocularibus & histrionibus non intendant.

Ludi etiam scenici seu theatrales etiam prætextu consuetudinis in Ecclesiis, aut etiam quocunque loco a Clericis exhiberi prohibentur, c. cum decorem, de vita & honest. cleric. Eam corruptelam renascentem de novo prohibuit Concilium Basileense sess. 21. unde erutum fuit caput, & titulus pragmaticæ sanctionis de spectaculis in Ecclesia non faciendis. Jus quoque civile prohibet ne clericis ludis theatralibus spectandi causa intersint, l. 34. §. 1. C. de episcop. audient. & Novella 123. cap. 10. Quin etiam istiusmodi spectacula Ecclesia non tantum in clericis, sed præterea in laicis sæpius damnavit: Concilium Arelatense primum can. 5. sic decernit: De theatricis, & ipsos placuit, quandiu agunt, a communione separari. Tertullianus lib. de spectaculis, Cyprianus, Augustinus, alique Patres invehuntur in hujusmodi spectacula, & eorum spectatores. Actoribus vero jus civile irrogat infamiam, l. 1. & 2. §. fin. ff. de his qui not. infam. Vide inferius can. 2. Concilii Carthaginensis tertii.

27. Can. LVI. Decernit de jure honorifico Episcopis a propriis Clericis debito, ne prius Canonici in choro aut in sacro tribunali ad divina officia peragenda considerare audeant, quam fuerit ingressus Episcopus: sed ipsum Episcopum eo deducant & ingressum comitentur. Sic ergo statuit: Quod non oportet Presbyteros ante Episcopi introitum in sacrum tribunal ingredi & sedere: sed cum Episcopo ingredi, præterquam si sit mala valetudine, vel profectus sit peregrine. Sacrum tribunal locum fuisse, qui primarium altare ambibat, quo Episcopus & sacer Clericus conveniebant ad sacra peragenda, & alio nomine Sanctuarium vocabatur: expolui peculiari Dissertatione 10. in secundo sæculo, de structu-

ra veteri, & partibus Ecclesiarum. Canon iste Laodicensis habetur in Decreto, dist. 95. cap. non oportet.

28. Can. LVII. Cavetur ne in villis aut vicis constituantur Episcopi, sed tantum visitatores, quos canon iste προσφειν appellat. Simile decretum edidit Synodus Sardicensis can. 6. Quo etiam ratio hæc insinuat, ne si talibus locis præficiantur Episcopi, dignitas illorum vilescat. Huc spectat apud Gratianum distinctio 8. per totam. Periodeutarum quoque mentio fit in lege Græca Justiniani ad Atarbum præfectum prætorio C. de Episc. & Clericis, qua in lege 42. §. 9. collocatur Periodeutæ post Chorepiscopos, & præferuntur aliis Sacerdotibus.

29. Can. LVIII. Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Episcopis, aut Presbyteris.

Debita sanctis & incontaminatis mysteriis veneratio jus istud produxit. Felix Papa quartus epist. 1. docet conformitatem hæc esse inter Mosaicam legem & Ecclesiam, ut quemadmodum sub veteri lege non licebat nisi intra tabernaculum hostias offerre Deo, ita neque nunc licitum est Sacrificium offerre Deo nisi in locis, ritu Ecclesiastico ad hoc sacrum ministerium dedicatis, ut refertur cap. 1. 2. & c. sicut non alii, de consecr. dist. 1. Ubi vero publica quædam necessitas urget, aut etiam privatorum aliquorum, qua tamen adveniente, non æque facilis esse debet ista ab Episcopo consensio; cum tamen hujus expressa bona venia, nec nisi super altariolo debite consecrato potest Sacerdos in privato Missam celebrare. Et quamvis Trident. Concilium sess. 23. in decreto de observand. & evit. in celebr. miss. hæc reprimat concessionem: innumeri tamen postea scripsere Theologi, mentem Concilii non fuisse ut omnino illa licentia excinderetur, sed tantum nimia facilitas & abusus. Eadem necessitatis ratio causam dedit jam usque a primis Ecclesiæ sæculis atrociter faviente gentium infestatione, in locis abditis & privatis sacra mysteria peragendi. Atque etiam nunc in plerisque infidelium aut hæreticorum ditioribus hæc licentia conceditur celebrandi, pro fidelium solatio intra privatorum ædes. Meminit Augustinus lib. 2. de civit. Dei cap. 8. cujusdam ex suæ Ecclesiæ Presbyteris, qui rogatus a quodam nomine Hesperio, ut ad villam ejus accederet, quam malus demon multas hominibus & jumentis clades inferens, dire infestabat, ad eam domum accessit, ibique Sacrificium Corporis Christi obtulit, quo peracto cessavit omnino illa vexatio & terribilitas. Existimandum est id non nisi Episcopi permisso fuisse gestum. Theodoritus Cyri in Palæstina Episcopus suæ religiosæ historiæ cap. 20. factum proprium longe audentius commemorat, seipsum nimirum in cella Maris anachoretæ reclusi, ut ejus ardenti desiderio satisfaceret, divinum etiam sine ullo altari super manibus duorum quos ad duxerat Diaconorum celebrasse liturgiam, cum neque illa cella ullo Ecclesiastico ritu fuisset dicata. Ad id exemplum adeo contrarium sanctis canonibus nullatenus ad imitationem trahi debet.

30. Can. LIX. Non oportet privatos & plebejos psalmos in Ecclesia cantare; neque libros non canonicos legi, sed solum sacra volumina Novi Testamenti, vel veteris.

Deinde sancta Synodus, indice librorum sacrorum utriusque testamenti, suis canonibus finem imponit. Solent novatores canonem Laodicenum, Tridentino sacrorum scripturarum canonem quasi adversantem opponere: cum tamen ambo Concilia neque invicem adversentur, neque repugnent. Laodicenum enim nullatenus erravit, dum eos libros in albo canonicorum recensuit, de quibus Episcopis ejus Concilii certi erant, ceterosque omisit, non quidem negans esse canonicos, sed nolens rem adhuc dubiam & nondum Ecclesiæ manifeste revelatam definire. At vero de iisdem, quos canon iste Laodicensis prudenter siluit, utpote re nondum plene compta, Spiritui divino placuit suæ Ecclesiæ paullo post Synodum Laodicenam revelare, undecim sæculis ante Concilium Tridentinum, quod cum sit ecumenicum, & a summis Pontificibus approbatum, longe potius auctoritate prævalere supra Laodicenum, quod erat unius provinciae, nec usquam legitur ab ullo summo Pontifice expresse approbatum. Quamvis autem Laodicenum ob sapientissimos, quos edidit, canones multum mereatur venerationis, nemo tamen sapiens inficias erit, Concilium Carthaginense, quod dicitur tertium anni 397. auctoritate prævalere, utpote Nationale: cui præfedit Aurelius omnium Africanarum Ecclesiarum Primas, subscripsit vero inter alios omni præconio major, & inter primaria totius Ecclesiæ sydera connumerandus Augustinus. Istud vero Concilium omnes & singulos cano-